

Moderne tijd

Twee gegevens over de Chinese geleerde Yan Fu (1854-1921):

- 1 Yan Fu vertaalde na een verblijf in Groot-Brittannië boeken van Adam Smith en van Montesquieu.
- 2 Yan Fu koos ervoor deze boeken te vertalen in het klassieke Chinees van de elite.

Een bewering:

De vertalingen van Yan Fu stimuleerden de Zelfversterkingsbeweging.

- 2p **13** Geef voor beide gegevens aan op welke wijze dit de Zelfversterkingsbeweging stimuleerde.

Gebruik bron 8.

Paus Leo XIII heeft verschillende motieven voor het uitbrengen van de encycliek *Rerum Novarum*.

- 4p **14** Licht dit toe door uit te leggen dat paus Leo XIII:
- een confessionele invulling geeft aan de discussie over de sociale kwestie, en
 - met deze encycliek de opkomst van een andere politiek-maatschappelijke stroming wil tegengaan.

Gebruik bron 9.

Wilhelmina Drucker beschrijft in de brochure thema's als:

- 1 het burgerlijk gezinsideaal
- 2 het maatschappelijke thema drankmisbruik

- 4p **15** Leg voor beide thema's uit welke boodschap Wilhelmina Drucker met deze thema's over de maatschappelijke positie van de vrouw wil weergeven.

Een gegeven:

In oktober 1911 riep het Chinese keizerlijke hof de hulp in van Yuan Shikai, die daarop verschillende eisen stelde, zoals:

- Verleen amnestie aan iedereen die wordt vastgehouden wegens politieke overtredingen.
- Verbied dat leden van de keizerlijke familie nog langer in de regering mogen werken.
- Laat het parlement vanaf heden alle verdragen beoordelen voordat de keizer deze goedkeurt.

Het optreden van Yuan Shikai paste bij de politieke situatie in die tijd.

- 3p **16** Toon dit aan door:
- te verklaren dat het keizerlijke hof Yuan Shikai om hulp vroeg vanwege zijn functie, en
 - uit te leggen dat uit de eisen van Yuan Shikai bleek dat hijzelf een politiek doel nastreefde.

Gebruik bron 10.

Mao schrijft dit rapport naar aanleiding van boerenopstanden in de provincie Hunan. Met dit rapport levert hij kritiek op de nationalistische partij vanuit een communistisch standpunt.

3p 17 Licht dit toe door:

- uit te leggen vanuit welk communistisch standpunt Mao kritiek heeft op de nationalistische partij, en
- aan te tonen dat zijn visie hierop past bij het in de praktijk brengen van een totalitaire ideologie.

Twee gegevens uit een historisch onderzoek naar de gevolgen van de Amerikaanse beurskrach van 1929:

- 1 Duitsland was het eerste land buiten de Verenigde Staten dat werd getroffen door de beurskrach.
- 2 De economie van de Sovjet-Unie ondervond nauwelijks gevolgen van de beurskrach.

2p 18 Geef voor beide landen apart een verklaring voor het effect van de Amerikaanse beurskrach op de economie.

De volgende slogans die in China zijn gebruikt om Chinese burgers te activeren, staan in willekeurige volgorde:

- 1 Bij de Grote Sprong Voorwaarts werden Chinese burgers opgeroepen om in actie te komen met de slogan 'Durf na te denken, durf te handelen'.
- 2 De bokkers riepen 'Steun de Qing, vernietig de vreemdeling'.
- 3 De leiders van de Nian-opstand riepen op 'De rijken te vermoorden en de armen te helpen'.
- 4 Met de slogan 'Vernietig de bende van vier' werd opgeroepen om de weduwe van Mao en drie van haar handlangers hun macht af te nemen.
- 5 'Vernietig de oude vier' was de slogan waarmee Rode gardisten werden opgeroepen om alle oude gebruiken, cultuur, gewoontes en ideeën aan te vallen.
- 6 Vlak na de start van de Japanse bezetting van Mantsjoerije riep Chiang Kaishek op tot 'Eerst binnenlandse samenwerking, dan verzet naar buiten toe'.

2p 19 Zet deze slogans in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Gebruik bron 11.

Het artikel van *De Waarheid* past bij een communistisch vijandbeeld van de BRD.

- 2p **20** Leg uit welke boodschap over de BRD de schrijver van het artikel wil overbrengen, waarbij je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron.

Gebruik bron 12.

In deze prent geeft Behrendt een mening weer over gevolgen van het *Wirtschaftswunder*.

- 3p **21** Toon dit aan door:
- aan te geven welk economisch gevolg van het *Wirtschaftswunder* Behrendt weergeeft, en
 - uit te leggen welke mening Behrendt weergeeft over de politieke verandering die hierdoor plaatsvindt in Europa, waarbij je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar het linker deel en naar het rechter deel van de bron.

Gebruik bron 13.

Een bewering:

De directie van DAF sluit aan bij een sociale verandering in die tijd om reclame te maken.

- 2p **22** Leg deze bewering uit.

Een anekdote:

In 1966 publiceerde de Chinese staatskrant een artikel met daarin foto's van een zwemtocht van de 72-jarige Mao in de Yangtze-rivier. Er werd beschreven hoe Mao energiek "met ferme slagen de golven doorkliefde". Toen hij, volgens de pers, een andere zwemster passeerde die maar één zwemslag kende, pauzeerde Mao even om het meisje de rugslag te leren. Het artikel geeft mogelijk een eenzijdig beeld weer van de zwemtocht, omdat het artikel:

- 1 de Culturele Revolutie moet ondersteunen.
- 2 in de staatskrant verschijnt.

- 4p **23** Leg voor beide gegevens uit dat dit mogelijk leidt tot een eenzijdig beeld van de zwemtocht, waarbij je je antwoord telkens ondersteunt met een andere verwijzing naar de anekdote.

Gebruik bron 14.

Ulrike Meinhof is in de jaren 1970 een actief lid van de Baader-Meinhof Gruppe. In dit interview zijn haar motieven hiervoor al zichtbaar.

- 3p **24** Ondersteun dit door:
- aan te tonen dat de kritiek van Meinhof op de regering van de BRD aansluit bij de ideologie van de Baader-Meinhof Gruppe, en
 - uit te leggen welke onderbouwing Meinhof geeft voor de latere werkwijze van de Baader-Meinhof Gruppe.

Op 10 april 1987 publiceerde *Neues Deutschland*, de krant van de Communistische Partij van de DDR, een interview met Kurt Hager. Hierin zei Hager, die lid was van de regering in de DDR, over het politieke beleid in de Sovjet-Unie: "Als je burens hun woning opnieuw behangen, moet jij je dan verplicht voelen dat ook te doen? "

De uitspraak van Kurt Hager werd gezien als typerend voor het politieke beleid van de regering van de DDR in 1987.

- 3p **25** Licht deze visie toe door:
- aan te geven bij welk politiek beleid van de regering van de DDR de uitspraak van Hager paste, en
 - uit te leggen dat dit beleid mede werd veroorzaakt door de veranderde buitenlandse politiek van de Sovjet-Unie.

Moderne tijd

bron 8

In mei 1891 schrijft paus Leo XIII in de encycliek (een brief aan de gelovigen) *Rerum Novarum* (over nieuwe zaken):

Geef acht ook op het geestelijk heil, op de godsdienstige belangen van uw werklieden; u bent verplicht hun de tijd te laten voor hun godsdienstoefeningen; u mag hen bij hun arbeid in uw dienst niet blootstellen aan verleiding en zedelijke gevaren; u mag de zin voor huiselijkheid en spaarzaamheid bij hen niet laten verstikken; het is onrecht, als u hen met meer arbeid belast dan hun krachten toelaten, of verrichtingen van hen vordert, tegen welke hun leeftijd of hun kunne [sekse] zich verzet.

bron 9

Wilhelmina Drucker schrijft in 1892 in haar brochure *Een woordje aan de vrouwen van Nederland*:

Elke keer dat ik een stomdronken kerel tegen een muur of brugleuning zie vallen of in zichzelf vloekend voortwaggelen, zeg ik tot mijzelf: zie, dát kan voogd zijn (...), dát vertegenwoordigt de waarheid, terwijl de vrouw, die tobt en zwoegt en werkt om haar familie brood te verschaffen, of dagen en nachten blokt om kennis te vergaren, verre beneden zulke [mannen] staat.

bron 10

In 1927 schrijft Mao over de boerenopstanden in de Chinese provincie Hunan:

De belangrijkste doelwitten van de boeren zijn de lokale tirannen, de kwaadaardige adel en de wetteloze landheren, maar in het voorbijgaan maken ze ook een einde aan de patriarchale ideeën en instellingen, de corrupte ambtenaren in de steden en de slechte praktijken en gebruiken op het platteland. De aanval wordt met kracht en snelheid ingezet; zij die ervoor buigen, overleven en degenen die zich verzetten, zullen omkomen. (...) Elke revolutionaire kameraad moet weten dat de nationale revolutie een grote verandering op het platteland vereist. De revolutie van 1911 bracht deze verandering niet teweeg, vandaar dat deze mislukte.

bron 11

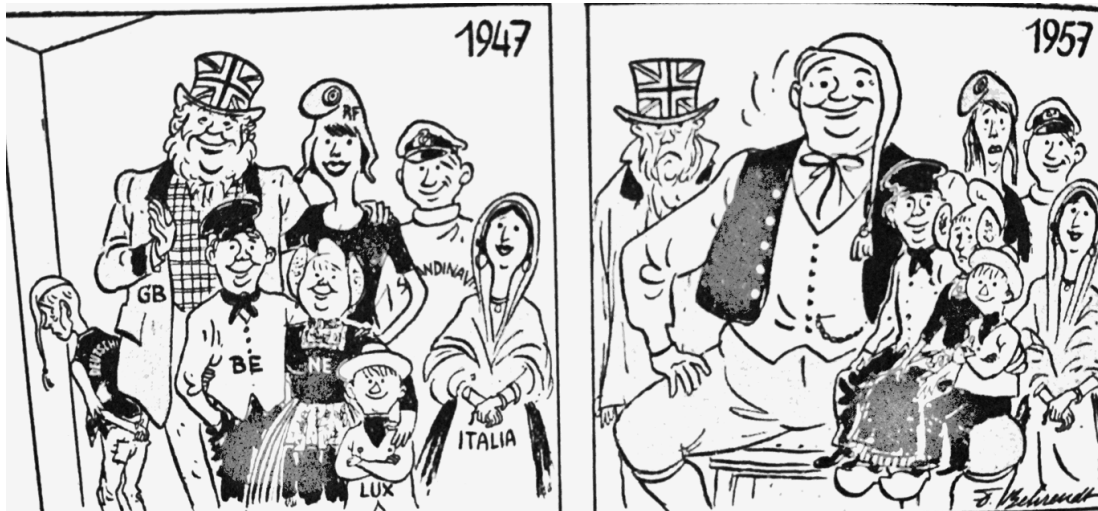
Op 21 oktober 1953 plaatst de Nederlandse communistische krant *De Waarheid* een bericht over de nieuwe regering van de BRD:

Tot de nieuwe ministers behoren onder anderen Theodor Oberländer, voormalig SA-Sturmführer¹⁾, Waldemar Kraft, voor de oorlog grootgrondbezitter in Polen en in 1939 SS-Hauptsturmführer¹⁾, Gerard Schröder, de vertrouwde advocaat van het staalconcern *Vereinigte Stahlwerke*, en de bankier Preusker, die Duitsland vertegenwoordigt in de Kolen- en Staalgemeenschap. (...) Gisteren heeft Adenauer in een rede voor de Bondsdag het program van zijn nieuwe regering uiteengezet. Hij verklaarde onder meer dat West-Duitsland zal aandringen op de snelle vrijlating van alle oorlogsmisdadigers die 'onschuldig gevangen worden gehouden in het buitenland'.

noot 1 officiersfunctie bij de SA en SS, nationaalsocialistische paramilitaire organisaties van de regering tijdens de jaren 1930 en 1940

bron 12

In 1957 verscheen in het *Algemeen Handelsblad* de volgende prent van Fritz Behrendt, met de titel *Europees familieportret*:

Toelichting:

Prent links (1947):

Duitsland (de westelijke zones) staat links met de rug naar de andere landen. In het midden achter staan Groot-Brittannië, Frankrijk en Scandinavië. Op de voorgrond staan België, Nederland, Luxemburg en Italië.

Prent rechts (1957):

West-Duitsland zit op het bankje met België, Nederland en Luxemburg op schoot. Achter de bank staan Groot-Brittannië, Frankrijk, Scandinavië en Italië.

bron 13

Foto uit 1959 van de officiële overhandiging van de eerste DAF 600, een auto die gemakkelijk te bedienen is door de automatische versnellingsbak, aan Truus Beliën-Smolters:

Toelichting:

Truus Beliën-Smolters is de eerste vrouwelijke burgemeester in Nederland. De man is Hub van Doorne, directeur van DAF.

bron 14

In 1968 wordt Ulrike Meinhof door de televisiezender *Sender Freies Berlin* geïnterviewd. Ze zegt:

Ik vind [protest op] de straat in geen enkel opzicht een geschikt middel om iemands mening bekend te maken. Maar als je geen andere keus hebt, als je geen toegang hebt tot televisiezendtijd en minstens één of twee keer per week één of twee uur lang precies zeggen kan wat je te zeggen hebt ... Als je niet beschikt over de miljoenenoplage van kranten en weekbladen ... Als je dan openlijk een discussie wilt houden en je stuit op samenscholingsverboden en als je wilt demonstreren tegen demonstratieverboden, en alhoewel het wel om [de mening op] de straat gaat, (...) dan ben ik inderdaad van mening dat het buitengewoon democratisch is dat er mensen zijn die ondanks al deze verboden de enige mogelijkheid die hun overblijft, namelijk die van [protest op] de straat, gebruiken.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.